

Arvostelut

Alan Moore – Kevin O'Neill: Kerrassaan merkittävien herrasmiesten liiga
Suomeksi toimittanut Jouko Ruokosenmäki
EGMONT

Ilmeisesti jossakin Marvelin sankareiden pilkkaamisen (1963-sarja) ja Helvetistä-epoksen myriadien detajien penkomisen lomassa Alan Mooren höyryävään mieleen juolahti ajatus 1800- ja 1900-lukujen vaihtoon "supersankariryhmästä". Nämä kaikkien kostavien ryhmä-äksien tuomopatrullien esi-isä- ja -äitihahmot olivat lisäksi jo kauan olleet olemassa populaarikirjallisuudessa, vaan eivät vielä koskaan yhteisissä seikkailuissa.

Niinpä eräänä aamuna 1890-luvulla Britannian imperiumin korkea-arvoinen, mutta muuten hämähäpääinen virkamies

Campion Bond kohtaa Doverissa Wilhelmina Harkerin, tiukkapipoisen ja -sanaisen naishenkilön. Hänenkin taustansa on tiukasti hämärän peitossa, yhtä tiukasti kuin punainen huivi Minan kaulassa. Tehtävänä on koota kokoon ryhmä merkittäviä herrasmiehiä, joilla kaikilla on pahemmanlaatuisia identiteetti-ongelmia. Seikkailija Allan Quatermainin, Indiana Jonesin isoisoisän, kohdalla kyse on huumeongelmasta. Vielä pahemmin kemikaalit ovat pistäneet pyörälle tohtoreiden Henry Jekyllin ja Hawley Griffinin (näkyvätön mies) päät. Eikä heidän kuljetusvälineestään sekä tukikohdasta, Nautilus-sukellusveneestä, vastaavan kapteeni Nemon henkinen tila ole juuri paremmalla tolalla. Imperiumin inhoajasta on pakkotilanteesta tullut sen vastentahtoinen lakeija.

Kun sekalainen ryhmä on saatu kasaan, Bond antaa heille tehtäväksi selvittää, mitä Lontoon kiinalaiskorttelissa, Limehousessa on tekeillä. Sitä hallitsee paholaismainen hahmo, idän sotaherra (albumissa nimeämätön Fu Manchu), joka on anastanut kuningatar-kunnalle äärettömän tärkeän esineen, astiallisen painovoiman kumoavaa Cavoriittia.

Mukana kuvioissa vilahdavat vielä edesmenneeksi oletettu Sherlock Holmes sekä tämän arkkivihollinen, professori James Moriarty. Tästä on tullut Britannian salaisen palvelun johtaja, joka samalla hallitsee alamaailmaa. Moriarty sanoo KMHL:n

© Kevin O'Neill

Sherlock Holmesin arkkivihollinen, professori James Moriarty.

ajankohtaisimman lauseen: "Joskus yhteiskunnalle on hyödyksi luoda omat vihollisensa."

Moore tekke steampunk-hengessä maistuvaa pastissia varhaisista pulp-tarinoista sekä niiden hahmoista, jotka eivät ole erehtymättömiä ja kinaavat jatkuvasti keskenään. Ryhmä hitsautuu kuusiosaisen tarinan edetessä yhtenäisemmäksi. Edward Hyden ja näkyvätön miehen murhanhimo ynnä yleinen piittaamattomuus laeista pitävät räjähdysaluttuilla yllä.

Mooren sarkastinen huumori leimaa teele, mutta suurinman taakan harteillaan kantaa O'Neill. Marshall Law'n piirtäjänä tunnettu O'Neill piirtää huolellisemmin kuin koskaan aiemmin. Hän kävi monta kertaa hermoromahduksen partaalla tuskallisen pitkäksi venyneen tekoprosessin aikana.

Hahmojen ilmeet, miljöön kuvaus ja varsinkin hultvaton aakemys ajan arkkitehtuurista yksityiskohtineen riemastuttavat jokaisella lukukerralla. Teoksen ruutujako muistuttaa paljon Watchmenia, ja tiettyä samankaltaisuutta on myös tarinassa. Nyt ei tosin ratkota koko maailman kohtaloa. (Se tapahtuu vasta KMHL:n toisessa ja ehkä viimeiseksi jäävässä jaksossa.) Suomeksi on moitteettoman hyvää, vaikka käännöksessä luonnollisesti häviää osa alkuperäiskielen nyansseista. Kokonaisuutena KMHL on loistava opus, sarjakuvaa parhaimmillaan.

Vesa Kataisto

P.S. Lokakuussa Suomen teattereihin mahdollisesti saapuva LXG-elokuva ei perustu suoraan tähän albumiin, vaan Moore kynäili siihen täysin oman syuopoksen.

© Kevin O'Neill

Enki Bilal:
32. joulukuuta
Suomen Juhani Tolvanen
TAMMI

Sarjakuvien tekemisen 1970-luvulla aloittaneista eurooppalaisista mestareista ainakin kaksi on säilyttänyt näihin päiviin asti luomisvoimansa ja kykynsä kertoa graafisesti visionäärisiä ja sisällöllisesti haastavia kertomuksia. Toinen on Jacques Tardi, toinen Enki Bilal. Siinä missä Tardin suomentaminen lopetettiin vuosia sitten, Bilal on säilynyt Tammen kustannusohjelmassa käännössarjakuvan yleisestä kelottumisesta huolimatta.

Onneksi Bilal (s. 1951) on nimitäin edelleenkin sarjakuvan väkevin yhteiskunnallisen ja moraalisen rappion kuvaaja. Jugoslaviaissyntyisen mutta Ranskaan vanhempiensa mukana kymmenvuotiaana muuttaneen Bilalin kuvat ja kerronta ovat äärimmilleen viedyllä tavalla kylmiä ja etäisiä. Siinä missä useimmat nykypiirtäjät haluavat pelkistää ja päästää lukijan liki, Bilal säilyttää koko ajan tietyn välimatkan. Hänen sarjakuvissaan ei ole lämpöä ja läheisyyttä, koska hänen kuvaamisensa ihmisissä ei ole sellaisia ominaisuuksia. Bilalin kuvaama maailma tuntuu hylänneen täydellisesti uskon humanismin voimaan tai ihmisen kykyyn hallita eläimellisiä viettejään.

Bilalin uusi albumi, 32. joulukuuta, on jatkoa ns. Sarajevo-trilogian ensimmäiselle osalle, Hirviön unelle. Se kuvaa vuoden 2026 maailmaa, jossa muistaminen on kuolemanvarallista. Uusliberalistinen

talouselämä ja poliitikot ovat liittoutuneet mafian kanssa. Vastareaktionä kylmälle kapitalismille monoteististen uskontojen ääriilikkeet ovat liittoutuneet keskenään Kansainvälisten obskuranttien järjestöksi. Talibaneja muistuttavan organisaation tavoitteena on repiä ajattelun, tieteen ja kulttuurin jäljellä olevat idut juurineen pois.

Tällaisessa maailmassa Nike Hatzfeldin kaltaiset muisti-ihmeet ovat vastarinnan aivuita. Hatzfeld muistaa koko lapsuutensa, liki ensimmäiseen päivään asti. Hänen vastapoolikseen asettuu obskuranttien ykkösmies Optus Warhole, joka kytkee Hatzfeldin osaksi valtapeliään. Hatzfeld joutuu 32:ssä joulukuuta taistelemaan minäkuvansa eheyden puolesta, kun Warhole laskee liikkeelle Bilalin itsensä näköisen päähenkilön kaksois-olentoja, jotka ajattelevatkin kuten hän. Herää bladerunnermainen kysymys: jos kopio muistuttaa ajattelultaankin aitoa, mistä voi koskaan tietää, ettei ole kopio?

Bilalin kylmäkiskoiset ja näennäisen nihilistiset tarinat tuntuvat helposti tosikomaisilta. Hän ei alleviivaa huumoriaan, joka on syvimustaa. Uuden albumin häijyimmät kohtaukset ovat myös hauskin. Ironia tai sarkasmi ovat aivan liian kevyitä sanoja kuvaamaan niiden nostattamaa kolkkoa naurua.

Obskuranttien johtaja Optus Warhole (mielleyhtymä Andy Warholiin on tuskin sattuma) järjestää väkivaltaisen happeningin nimeltä Kuoleman röyhäisy, jossa tuhopilvi surmaa 12 katsojaa – ja seitsemän taidearvostelijaa. Jo aikai-

emmin Nike Hatzfeld joutuu osaksi happeningia, jossa osanottajat (tosin kaksois-olentoja) alkavat tappaa silmitömmästä toisiaan. "Merkittävä urotyö. Kallo murskautui valkoiseen marmorikaiteeseen kuusi kerrosta tästä alaspäin ennen kuin hän osui asfalttiin 234 metriä alempana... Suurenmoinen punainen piste valkoisella! Kiitän teitä, että avasitte illan happeningin."

Jos taide heijastaa ympäröivää yhteiskuntaa, Warholen happeningien yhteiskunta on väkivaltaisen tyrannian tyyssija, jossa toivo tulevaisuudesta on lähes korvautunut primitiivisten västojen toteuttamisella. Kuten Warhole äärimmäisen pahan taidettaan kuvaa: "Ei siis art brut vaan art brutal."

Bilal tuntuu vanhemmiten muuttuneen entistäkin pessimistisemmäksi. Synkkä, väkivaltaisen aihepiiri nähtävästi vaatii myös rajumpaa toteutusta. Sarajevo-trilogian kaksi ensimmäistä osaa ovat olleet piirroksiltaan aiempaa rosoisempia ja luonnosmaisempia, siis Bilal-asteikolla tutkailtuna.

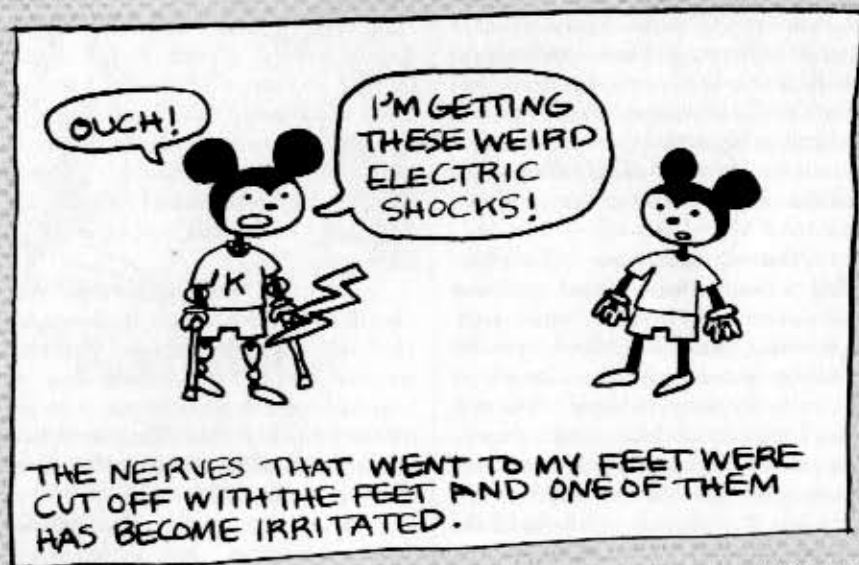
Ilmiselvästi Sarajevo-trilogiasta on muodostumassa uusi virstanpylväs Bilalin komealle uralle. Turhankin mutkikkaaseen ja sirpaleiseen kerrontaan taipuvainen Bilal tuskin koskaan saavuttaa Pierre Christinin kanssa tekemänsä Metsästysretken kompaktia neroutta, mutta yritys on sinnikästä. Harvalla taiteilijalla on yhtä paljon sanottavaa, ja yhtä paljon kykyä sanoa.

Ville Hänninen

© Enki Bilal

© Kaisa Leka

Kaisa:

I'm Not These Feet
ABOLUTE TRUTH PRESS

Kaisa Leka (ent. Rautio) on aikaisemmin julkaissut sarjakuviaan hare krishna -taiteilijayhteisön Absolute Truth Pressin omakustannelehtinä, joita on ilmestynyt neljä kappaletta. Nyt häneltä on tullut täysipitkä albumi *I'm not These Feet*, joka on myös loppuyö Lahden Muotoiluinstituutin sarjakuvalinjalle.

Albumi edustaa viime vuosien muodikkainta ja puhkikulutetuinta genreä, omaelämäkerrallista sarjakuvaa. *I'm Not These Feet* ei kuitenkaan tunnu trendihakuiselta tai väsyneeltä, omakohtaisen ja koskettavan aiheensa vuoksi.

Tarina kuvaa prosessia, jossa Lekan (s. 1978) molemmat jalat amputoitiin 2002 ja korvattiin tekojäsenillä. Pohjana on hänen sairaala-aikanaan pitämänsä päiväkirja, sinne kirjatut tapahtumat ja tunnot. Omaelämäkerrallisen aspektin lisäksi albumia voi lukea perinteisenä selviytymis- ja kasvutarinana, jossa päähenkilö löytää oman ajattelunsa juuret ja oppii hyväksymään itsensä sellaisena kuin on. Tarina korostaa, että ihminen on muutakin kuin viheliäinen ruumiinsa.

Graafisesti albumi on hyvin pelkistetty. Kaisa piirtää itsensä hiireksi ja poikaystävänsä Lekan ankaksi. Hahmojen ulkonäkö tuo mieleen erityisesti Lewis Trondheimin. Tosin Trondheimin jälki on hallitumpaa. Leka on graafinen suunnittelija, mutta tässä albumissa paino on kyllä tarinassa ja sen kertomisessa mahdollisimman koskettavasti. Kohtalaisen hyvin Leka onnistuu, vaikka banaalin ja tunteisiin vetoavan välinen ero on äärimmäisen pieni.

Mutta miksi albumi on tehty suoraan englanniksi? Ilmeisesti samasta syystä kuin Jenni Rope julkaisi *Mondaynsa* suoraan kolmannella kotimaisella: niin suuren osan mahdollisesta kohdeyleisöstä katsotaan olevan ulkomaalaisia, että suomenkielinen albumi jää turhana välivaiheena pois. Periaatteessa ymmärrettävää, mutta toivottavasti ratkaisu ei yleisty. Suomen kieli on tähänkin asti taistellut kunnialla uuden Rooman lingua francaa vastaan, eikä ainakaan taiteen tule antaa vallanpitäjille periksi.

Ville Hänninen

Jorma "Jope" Pitkänen:
Hullun paperit! Jopen sarjakuvia
1973-2003
KEMIN SARJAKUVAKESKUS

Jos kolmetoistahenkisen komitea käyttäisi kokonaisen viikonlopun miettiäkseen, miten sarjakuva-albumin kannesta saisi mahdollisimman ei-myyvän, se ei pääsisi loppulauseunsa lähellekään Hullun paperien kanta. Jorma "Jope" Pitkäsen 30-vuotissjuhla-albumissa on valtava potretti risupartaisesta taitei-

lijasta vappunenä ja -lasit päässään. Otsassa Pitkäsellä on Kainin... eikun Kemin sarjakuvakeskuksen merkki, joka jotenkin selittämättömällä tavalla kruunaa hämmentävän kokonaistaideteollisen elämyksen. Kiitos, Jope.

Asiaan. Hullun papereihin on kasattu Jopen (s. 1947) sarjakuvia kolmeltakymmeneltä vuodelta. Jyväskylän kesän iloisten kuvien piirtäjien päivien innoittamana 1973 piirtäjänuransa aloittaneen Jopen ällistytävään laajasta tuotannosta (kts. Sarjainfo 2/03) on mukaan

kelpuutettu näytteitä 15:stä eri sarjasta. Kiinnostavimpia ovat luonnollisesti harvemmin nähdyt sarjat kuten jo 30 vuotta Pieksämäen lehdessä ilmestynyt *Kisko*, Varkauden lehdessä 1978-1994 ilmestynyt *Paperi-Tiikeri* ja *Valpas* ja *Vapauslehdissä* 1977-1987 ilmestynyt *Vossikka*. Myös albumin lopusta löytyvät jopemaiset kännykkälogot pysäyttävät.

Jonkinlainen esipuhe olisi kyllä terävöittänyt albumia. Esimerkiksi Pitkäsen omat muistelot sarjojensa (ehkei sentään niiden ihan kaikkien) synnystä ja vaiheista olisivat kiinnostavia.

Ville Hänninen

Janne Viitala:
"Hornan kekäleet", sanoi Tex Willer
PLATAANI

Suomea on usein kutsuttu "Pohjolan Italiaksi" sen vuoksi, että meillä on aina tunnettu ylenpalttista kiinnostusta lännenkulttuuria kohtaan. Amerikkalaisten westernien ohella italialainenkin käsitys aiheesta on kelvannut. Jo ennen spagetiwesternin mairinnoitusta italiosarjakuva valloitti Suomen. Enimmäkseen ns. piccolo-koossa julkaistuista lännenlehdistä tunnetuin oli Tex.

Lehti on ilmestynyt eri muodoissa huikat 50 vuotta. Juhlan kunniaksi pienkustantaja Plataani on julkaissut Janne Viitalan tietokirjan aiheesta. "Hornan kekäleet", sanoi Tex Willer paneutuu Texin ja lehteä kustantaneen Bonellin tarinaan kuten kurnon fanin kuuluukin: intohimoisesti ja mitättömiäkään detalleja unohtamatta. Tex-lahkon ulkopuoliselle teos ei kuitenkaan paljoa tarjoa, allekirjoittanutta kiinnostivat lähinnä alkupuolen kustannushistorialliset selvitykset Texin julkaisijoista ja kääntäjistä.

Kirja olisi vaatinut lujasti toimittamista. Lukuisia lyöntivirheitä ja kiilalausuita pahempaa on tekstin löysyys. Ilmeisesti aihepiiri ei tarjoa tarpeeksi aineita kunnolliselle teokselle, sillä samaa vikaa oli myös Ilpo Lagerstedtin *Minä Tex Willerissä*. Paksum ei tarkoita syvällisyyttä eikä jarrittelu tarkoita yksityiskohtaista paneutumista.

Viitalan kirja eroaa Lagerstedtin teoksesta sikäli, että hän on edes yrittänyt katsoa hermeettisen Tex-universumin ulkopuolelle ja sitoa ilmiön kontekstiinsa. Kirja ei ole vain yhtä juonikuvausta toisensa perään. Viitalalla on vankkoja näkemyksiä muun muassa Texin suhteesta katoliseen kirkkoon, politiikkaan ja mafiaan. Jos Viitala olisi maltanut työstää näkökulmiaan hieman kauemmin, olisi aiheesta voinut irrota jotain todella kiintoisaa.

Ville Hänninen

PIKKUISET

Anne Muhonen:
Ada
OMAKUSTANNE

Anne Muhosen esikoisalbumi Ada on sarjakuvamuotoinen loppuryö helsinkiläiseen Taidekoulu Maahan. Kyseessä on rock-henkinen kasvukertomus ihmissuhteen loppumisesta, kriisistä ja leeniksmäisestä heräämisestä kohti uutta itsenäisyyttä. Muhonen kuljettaa tarinaa ihan osaavasti, mutta ammattimaiseen sarjakuvan tekemiseen on vielä matkaa. Kömpelö piirrosjälki tosin sopii tarinan henkeen. Samaa kää voi sanoa myös sinne tänne sirotelluista rock-sanoitusten lainauksista, joita on muun muassa Hybrid Childreniltä, Waltarilta ja Kotiteollisuudelta.

Tekemisen innon ja halun kehittyä albumista kuitenkin aistii. Seuraava on varmasti jo selvästi parempi.

Frank Cho:
Turvatarha 2: Talven tohinaa
EGMONT

Sanomalehtisarjakuvan nykytila on samanlainen kuin se on ollut viimeiset (ainakin) 30 vuotta. Klassikoita tai edes pikkuklassikoita ei enää synny (poikkeuksena Lassi ja Laavi sekä kahmut) vaan samat vanhat sarjakuvat jatkavat lehdissä täällä ikuisuuteen saakka. Lehtien sarjakuvaväsi on kuin vanhainkoti, jossa samat vanhat naamat kertovat samoja juttuja aina uudestaan, ja kaikki teeskentelevät, että he eivät muka ole kuulleet tarina aiemmin.

Rokkibeibe on jätetty tylsty.

Frank Chon Turvatarha on Bud Gracen Hanneksen ohella jotakuinkin ainoa lajalle levinnyt (nytemmin tosin lehdeksi muuttanut) sanomalehtisarja, jossa on tuoreita ideoita ja tervettä anarkiaa. Tyyliä piirrettyä sarja yhdistää toisiinsa romanttisen ihmissubdesarjakuvan ja klassisen slapstick-irrottelun. Uhanalaisten eläinten turvapaikassa voi selvästikin tapahtua aivan mitä hyvänsä.

Petri Hiltunen:
Lännen korkeajännitys – Herrasmieskostaja
EGMONT

Korkeajännitys on säilyttänyt elinvoimansa yllättävän hyvin. Harva sarjakuvalehti pääsee viettämään 50-vuotisjuhlaa. Talvisodan Korkeajännityksen ja Kansalaissodan Korkeajännitysten hyvän myynnin

asiasta myös Petri Hiltusen Lännen Korkeajännitys näkee päivänvalon.

Hiltunen on omaksunut Korkkarin kaavan huomattavasti ketterämmin kuin Marko Tiainen. Hän hyödyntää tuttua ruutujakoa ja selittäviä palkkeja, mutta elävämmän ja harkitummien. Eriytyisesti tarinan dialogi on yhtä kiioskiloirjalaisen nasevuuden julmaa. "Kanjonini laskeutuneen kalmanhilyaisuuden rikkoi vain kevyt, metallinen naksahdus, kun kaksi revolverin iskuria kilalti aivan samanaikaisesti rullapössiin jääneisiin tyhjiin hylsyihin." Lempo soikoon, tällaista pitää Korkkarin kielen olla!

Hiltunen on muuten 50 vuoden aikana ensimmäinen Korkeajännitys-taiteilija, joka on saanut nimensä kanteen asti.

Ville Hänninen